



Міністерство освіти і науки України

Національний університет водного господарства та природокористування

Національний університет водного господарства та природокористування

Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури

Кафедра охорони праці і безпеки життєдіяльності

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Проректор з науково-педагогічної,  
методичної та виховної роботи

\_\_\_\_\_ О.А. Лагоднюк

«\_\_» \_\_\_\_\_ 2018р.



Національний університет водного господарства та природокористування

**03-10-46**

***РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ***  
**Program of the Discipline**

**ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ**  
**SAFE OPERATING SYSTEMS UNDER PRESSURE**

спеціальність 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

specialty 141 “Electrical power engineering, electrical engineering and electromechanics”

Рівне-2018

Робоча програма „Охорона праці в галузі” для студентів які навчаються за спеціальністю 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка». Рівне: НУВГП, 2018. - 18с.

Розробник: В.О. Зошук, к.т.н., доцент кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності

Протокол від “\_\_\_” \_\_\_\_\_ 2018 р. № \_\_\_

Завідувач кафедри \_\_\_\_\_ (В.Л. Филипчук)

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

Протокол від “\_\_\_” \_\_\_\_\_ 2018 року № \_\_\_

Голова науково-методичної комісії \_\_\_\_\_ (С.В. Василець)

© Зошук В.О., 2018 р.

© Національний університет водного господарства та природокористування, 2018



## ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування теоретичних та практичних знань, для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах енергетичної галузі.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Охорона праці в галузі» є складовою частиною циклу загальної підготовки дисциплін для підготовки студентів за спеціальністю «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – «Безпека життєдіяльності та цивільний захист».

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

## Анотація

Навчальна дисципліни «Охорона праці в галузі» є невід'ємною складовою для формування професійної компетенції студента. Вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі» полягає у набутті здатності ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників на підприємствах енергетичної галузі.

**Ключові слова:** охорона праці; безпека праці; заходи захисту; травматизм; професійні захворювання.

## Abstract

The discipline "Labor protection in the industry" is an integral part of the formation of the student's professional competence. The studying of the discipline "Labor protection in the industry" is in

acquiring the ability effectively solve problems of professional activity, taking into account the requirements of occupational safety and guaranteeing the safety of life, health and efficiency of workers at the enterprises of the energy sector.

Keywords: labor protection; labor safety; protective measures; injuries; occupational diseases.

### 1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 Модулів – 1	Галузь знань 14 «Електрична інженерія»  Спеціальність 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	Нормативна	
		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
		Лекції	
		14 год.	2 год.
		Практичні заняття	
		16 год.	4 год.
		Самостійна робота	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	60 год.	84 год.
		Вид контролю: екзамен	



**Примітка:** Співвідношення кількості годин аудиторних занять та самостійної роботи становить: для денної форми навчання – 33% до 67%; для заочної форми навчання – 6% до 94%.

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Метою** вивчення дисципліни є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

**Завдання** вивчення дисципліни полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

### **знати:**

- організаційно-правові питання охорони праці, основ фізіології, гігієни праці і виробничої санітарії, промислової та пожежної безпеки, визначених державними нормативними актами.
- потенційні джерела небезпечних та шкідливих чинників професійної діяльності;
- природу негативного впливу на організм людини різноманітних небезпечних чинників техногенного середовища;
- основи безпечних режимів, параметрів та виробничих процесів під час будівництва та експлуатації електрообладнання.

### **вміти:**



- ефективно використовувати положення нормативно-правових документів в своїй практичній діяльності та володіти основними методами збереження здоров'я і працездатності виробничого персоналу;

- науково обґрунтувати відповідні заходи захисту працюючих від негативного впливу умов праці та втілювати їх у виробничу діяльність керованого об'єкту з метою отримання позитивного впливу умов праці на організм людини, її працездатність, якість та продуктивність праці;

- приймати такі інженерно-технічні рішення за яких організація праці, обладнання та машини, яких організація праці, обладнання та машини, що задіяні у виробничому процесі, або будуть вводитися в експлуатацію не ставали джерелом потенційних небезпек з небажаними наслідками;

- раціонально використовувати основні виробничі фонди та суттєво підвищувати економічні результати виробничої діяльності, що нерозривно пов'язані з соціальними проблемами;

### **3. Програма навчальної дисципліни Змістовий модуль 1. Охорона праці.**

#### **Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці**

Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Конституційні засади та Законодавство України про охорону праці. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці.

Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП). Система стандартів безпеки праці (ССБП). Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці. Акти з охорони праці, склад і структура. Фінансування охорони праці.

Система державного управління охороною праці в Україні. Повноваження органів державного управління охороною праці. Органи державного нагляду за охороною праці. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок,

неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.

## **Тема 2. Організація охорони праці на підприємстві та в галузі**

Структура, основні функції і завдання управління охороною праці на підприємстві. Служба охорони праці підприємства та її функції. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.

Комісія з питань охорони праці підприємства. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.

Атестація робочих місць за умовами праці. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників які виконують роботи з підвищеною небезпекою. Інструктажі з питань охорони праці.

## **Тема 3. Гігієна праці та виробничої санітарії в галузі.**

Гігієнічне нормування та основи санітарно-гігієнічного законодавства. Санітарно-епідеміологічний нагляд. Гігієна праці та виробнича санітарія. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Основи гігієнічної класифікації умов праці.

Шкідливі та небезпечні виробничі чинники, їх класифікація. Особливості впливу хімічних та біологічних чинників.

Робоча зона та склад повітря робочої зони. Джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Вплив температури повітря, вологості, рухомості і тиску повітря на теплообмінні процеси організму людини. Нормування параметрів мікроклімату, заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату. Види професійної пилової патології.

Вентиляція, її види. Організація повітрообміну в приміщеннях, повітряний баланс, кратність повітрообміну. Природна вентиляція. Системи штучної (механічної) вентиляції, їх вибір. Місцева (локальна) механічна вентиляція.

Класифікація виробничого освітлення. Природне, штучне, суміщене освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Нормування освітлення.

Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Гігієнічне нормування вібрацій. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій.

Параметри звукового поля: звуковий тиск, інтенсивність, частота, коливальна швидкість. Звукова потужність джерела звуку. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками. Нормування шумів. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.

Особливості електромагнітних випромінювань, їх нормування. Захист від електромагнітних полів. Особливості інфрачервоного (ІЧ), ультрафіолетового (УФ) та лазерного випромінювання, їх нормування. Засоби та заходи захисту від їх дії.


Роботи з підвищеної небезпеки. Вимоги до виробничих приміщень. Важкість праці: Динамічні, статичні навантаження. Напруженість праці. Увага, напруженість аналізаторних функцій, емоційна та інтелектуальна напруженість, монотонність праці. Виробничі травми, професійні захворювання.

## **Змістовий модуль 2. Виробнича безпека в галузі.**

### **Тема 4. Електробезпека.**

Особливості електротравматизму. Дія електричного струму на організм людини. Характерні види ураження людини електричним струмом. Місцеві та загальні електричні травми. Електричні удари. Відчутна, невідпускаюча та фібриляційна сила струму. Параметри електричного струму та характер їх дії, наслідки електротравматизму. Класифікація виробничих умов за рівнем електробезпеки.



 Основні причини ураження людини електричним струмом. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. Опір тіла людини. Вплив шляху проходження струму через тіло людини на наслідки ураження. Напруга кроку та дотику.

Системи засобів та заходів з безпечної експлуатації електроустановок. Захисне заземлення. Поняття про захисне занулення. Ізоляція струмопровідних частин. Захисне вимикання. Система електрозахисних засобів. Надання допомоги при ураженні електричним струмом.

### **Тема 5. Пожежна безпека галузевих об'єктів.**

Загальні відомості про пожежі. Теоретичні основи процесів горіння. Теорія ланцюгової реакції процесу горіння. Трьохкомпонентна теорія процесу горіння. Поняття про бідні та багаті горючі суміші. Класифікація видів горіння. Швидкість горіння. Повне і неповне, гетерогенне і гомогенне горіння.

Основні поняття та визначення у сфері пожежної безпеки. Основні нормативні акти, що регламентують вимоги пожежної безпеки. Навчання з питань пожежної безпеки.

Особливості горіння твердих горючих матеріалів. Особливості горіння рідких речовин та газів при експлуатації газового господарства. Особливості горіння пилоповітряної суміші. Умови самозаймання речовин. Поняття про теплове хімічне та мікробіологічне самозаймання.

Класифікація галузевих об'єктів за їх вибуховою і пожежною небезпекою. Класифікація будівель за ступенем вогнестійкості. Дії працівників галузевих об'єктів на випадок виникнення пожежі. Способи та засоби пожежогасіння.

Пожежо-вибухонебезпечність об'єктів. Пожежо-вибухонебезпечні властивості матеріалів та газів. Класифікація приміщень за вибухопожежонебезпечністю.

Система попередження пожеж її засади та призначення. Вимоги до системи попередження пожеж. Блискавкозахист.

Вогнезахист будівельних конструкцій. Пожежна сигналізація. Способи і засоби пожежогасіння. Характеристика вогнегасних властивостей води хімічних та інших засобів пожежогасіння.

Первинні засоби пожежогасіння. Протипожежне водопостачання. Стационарні засоби гасіння пожеж.

## **Тема 6. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Соціальне страхування від нещасних випадків. Розслідування нещасних випадків.**

Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Основні причини виробничих травм в галузі. Методи дослідження виробничого травматизму. Технічні та організаційні заходи щодо профілактики та зниження рівня травматизму. Захист працюючих від дії небезпечних виробничих чинників. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі.

Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійних захворювань. Нещасні випадки виробничого та невиробничого характеру. Нещасні випадки, що пов'язані і не пов'язані з виробництвом.

Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких проводиться розслідування. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Розслідування нещасних випадків. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Розслідування професійних захворювань. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи. Особливості розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.

Державне соціальне страхування від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві.

### **4. Структура навчальної дисципліни**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л	пр	с.р		Л	пр	с.р
<b>Змістовий модуль 1. Охорона праці.</b>								

<b>Тема 1.</b> Правові та організаційні основи охорони праці	10	2	-	8	14	-	-	14
<b>Тема 2.</b> Організація охорони праці на підприємстві та в галузі	14	2	4	8	14	1	-	13
<b>Тема 3.</b> Гігієна праці та виробничої санітарії в галузі.	18	4	-	14	14	-	-	14
<b>Разом за змістовним модулем 1</b>	<b>42</b>	<b>8</b>	<b>4</b>	<b>30</b>	<b>42</b>	<b>1</b>	<b>-</b>	<b>41</b>
<b>Змістовий модуль 2. Виробнича безпека в галузі.</b>								
<b>Тема 4.</b> Електробезпека.	20	2	8	10	20	1	4	15
<b>Тема 5.</b> Пожежна безпека галузевих об'єктів.	12	2	-	10	14	-	-	14
<b>Тема 6.</b> Травматизм та професійні захворювання в галузі. Соціальне страхування від нещасних випадків. Розслідування нещасних випадків.	16	2	4	10	14	-	-	14

<b>Разом за змістовним модулем 2</b>	<b>48</b>	<b>6</b>	<b>12</b>	<b>30</b>	<b>48</b>	<b>1</b>	<b>4</b>	<b>43</b>
<b>Всього</b>	<b>90</b>	<b>14</b>	<b>16</b>	<b>60</b>	<b>90</b>	<b>2</b>	<b>4</b>	<b>84</b>

### 5. Теми практичних занять

№ з/п	Теми практичних занять	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Складання інструкцій з охорони праці.	2	-
2	Розрахунок факторів враження при нещасних випадків	2	-
3	Аналіз небезпек враження електричним струмом	2	-
4	Розрахунок захисного заземлення	2	2
5	Розрахунок небезпечних факторів при виконанні робіт понад 1000В	2	2
6	Оцінка впливу на людину електричного поля промислової частоти (50 Гц)	2	-
7	Складання актів з розслідування нещасних випадків.	2	-
8	Розрахунок одноразової допомоги у разі нещасного випадку	2	-
	<b>Всього</b>	<b>16</b>	<b>4</b>

### 6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 15 год;

Підготовка до контрольних заходів – 18 год;

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях - 27 год.



## 6.1. Завдання для самостійної роботи

Національний університет цивільного захисту та природокористування

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Трудові норми Міжнародної організації праці.	2	3
2	Організація робіт з охорони праці.	2	3
3	Модель проведення розслідування причин нещасного випадку.	2	3
4	Захист працюючих від дії небезпечних виробничих чинників.	2	3
5	Способи та засоби пожежогасіння.	2	3
6	Вимоги до виробничих приміщень.	2	3
7	Процеси терморегуляції організму.	1	3
8	Небезпека ураження людини струмом у різних електричних мережах.	2	3
9	Ідентифікація та паспортизація об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки.	2	3
10	Засоби і заходи індивідуального та колективного захисту.	1	3
11	Організаційно-технічне забезпечення пожежної безпеки.	2	3
12	Обов'язки державних органів, посадових осіб та громадян щодо забезпечення пожежної безпеки.	1	3
13	Система пожежного захисту..	2	3
14	Суть та складові системи пожежного захисту.	1	3
15	Заходи щодо попередження розповсюдження пожежі	1	3
16	Показники групи горючості матеріалів та речовин.	1	3

17	Показники пожежної та вибухової небезпеки матеріалів та речовин.	1	3
<b>Всього:</b>		<b>27</b>	<b>51</b>

### 7. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується комплекти роздаткового матеріалу та перевірок за темами дисципліни, дискусійне обговорення проблемних питань. На практичних заняттях вирішуються ситуаційні завдання та використовується матеріальна база кафедри для проведення досліджень.

### 8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові завдання.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом опитування та поточного контролю знань з теоретичного матеріалу на практичних заняттях;
- з практичних завдань – за допомогою перевірки виконаних завдань.

Підсумковий контроль відбувається на екзамені у письмовій формі у вигляді комплекту контрольних робіт або у вигляді тестування за питаннями комплекту контрольних робіт. Усі форми контролю включено до 100 бальної шкали оцінювання.

### 9. Розподіл балів, які отримують студенти,

Поточний контроль та контроль самостійної роботи						Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
10	10	10	10	10	10		

T1, T2, ... T6 – теми змістовних модулів.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
82-89	добре
74-81	
64-73	задовільно
60-63	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

### 10. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Електробезпека» студентами за напрямом підготовки 6.170202 «Охорона праці» /М.В. Бернацький, О.В. Богданенко, Г.Г.Клекоць - Рівне: НУВГП, 2013 - 43 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/362/>

### 11. Рекомендована література

#### Базова

1. Москальова В.М., Филипчук В.Л., Кусковець С.Л., Турченко В.О. Охорона праці в питаннях та відповідях.- Рівне: Редакц.-видавн. центр НУВГП, 2011. – 452 с.
2. Ткачук К. Н., Москальова В. М., Кусковець С. Л., Зацарний В. В.. Правові основи працезохоронної політики України : навч. посіб. – Рівне : НУВГП, 2010. – 310 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2187/>
3. Охорона праці в електроенергетиці: навч.посіб. / В.О.Бондаренко, О.І.Ганус, К.О.Старков, С.Ю.Шевченко-Х.: НТУ«ХП»,2013.-316 с.

4. Третяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Знання, 2010. – 167 с. + компакт-диск.
5. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.

### Допоміжна

1. Практикум з охорони праці : навч. посіб. / О. М. Кухнюк, С. Л. Кусковець, М. В. Сурговський, Н. М. Прокопчук. – Рівне : НУВГП, 2010. – 266 с. . / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2778/>
2. Жидецький В.Ц. Практикум з охорони праці. Львів: Афіша, 2000.
3. Ткачук К. Н., Халімовський М. О., Зацарний В. В. та ін. Основи охорони праці: Підручник. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К.: Основа, 2006. – 444 с.
4. Виробнича санітарія : навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. Л. Филипчук, С. Ф. Каштанов [та ін.] ; за ред. К. Н. Ткачука. – Рівне : НУВГП, 2012. – 385 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2047/>
5. Розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві : навч. посіб. / В. Л. Филипчук, К. Н. Ткачук, М. В. Сурговський [та ін.] ; за ред. В. Л. Филипчука. – Рівне : НУВГП, 2013. – 278 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/1874/>
6. ДСТУ Б А.2.2-7:2010. Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Київ. – Мінрегіонбуд. України, -2010.
7. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.



8. НПАОП<sup>И</sup> 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань водного господарства та охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
9. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
10. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
11. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
12. Постанова Кабінету Міністрів України 30 листопада 2011 р. N 1232 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення

## 12. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
3. Закон України «Про охорону праці» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
4. Кодекс законів про працю України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
5. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua /;](http://zakon.rada.gov.ua/)



6. Електронний каталог Наукової бібліотеки НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/MySql/>;
7. Цифровий репозиторій НУВГП кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/view/divisions/kaf=5Fopbg/>
8. Офіційний сайт Державна служба України з питань праці / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://dsp.gov.ua](http://dsp.gov.ua;);



Національний університет  
водного господарства  
та природокористування